

SIGNALEREN EN HANDELEN BIJ EEN VERMOEDEN VAN KINDERMISHANDELING

Brochure voor docenten lichamelijke opvoeding

Heeft u als docent al weleens vermoed dat een kind mishandeld werd? Veel docenten niet, maar uit een studie uit 2005 blijkt dat er per jaar in Nederland 107.200 kinderen worden mishandeld. Dat is één op de 30 kinderen. Eén kind per klas dus! Over wat u daarmee kan vertelt deze brochure. Door: Arjo Barth

Als vakdocent lichamelijke opvoeding heeft u een belangrijke taak in het signaleren van kindermishandeling. U bent immers degene die het kind ziet in gymkleden en bovendien in een situatie waarin veel meer sociale vaardigheden nodig zijn dan tijdens andere schoollessen. Deze folder is voor alle (aankomende) docenten lichamelijke opvoeding die hun verantwoordelijkheid willen nemen om een halt toe te roepen aan kindermishandeling.

WAT IS KINDERMISHANDELING?

Definitie

Om kindermishandeling te kunnen herkennen is het belangrijk om te weten wat het is. Uit de definitie van kindermishandeling komen drie punten naar voren.

- 1 Kindermishandeling is een bedreigende of gewelddadige actie die fysiek, psychisch of seksueel kan zijn en waarbij ernstige schade aan het kind wordt toegebracht of toegebracht dreigt te worden.
- 2 De actie wordt uitgevoerd door een persoon van wie het kind afhankelijk is of waar het kind niet vrijwillig mee instemt.
- 3 De mishandeling kan actief of passief zijn.

Vormen van kindermishandeling

Er zijn verschillende vormen van kindermishandeling. Ze kunnen ingedeeld worden in actieve mishandeling, waarbij de volwassene juist iets *doet* om het kind te mishandelen en passieve mishandeling, waarbij de volwassene een bepaalde actie *nalaat* waardoor het kind

mishandeld wordt. Onder actieve mishandeling vallen lichamelijke en geestelijke mishandeling en seksueel misbruik. Onder passieve mishandeling vallen lichamelijke en geestelijke verwaarlozing.

Heel vaak komt niet één vorm van kindermishandeling voor bij een kind, maar wordt het kind op meerdere manieren mishandeld, bijvoorbeeld zowel lichamelijke mishandeling en seksueel misbruik.

Huiselijk geweld valt ook in de categorie kindermishandeling, als een kind getuige is van geweld binnen het gezin kan dit leiden tot klachten die ook terug te zien zijn bij andere vormen van kindermishandeling, zoals problemen in de ontwikkeling en agressief gedrag.

HERKENNING

Risicofactoren

Sommige kinderen hebben een grotere kans om mishandeld te worden dan andere kinderen, omdat ze bepaalde eigenschappen hebben of dat er bepaalde eigenschappen in hun gezin voorkomen die de kans op mishandeling vergroten. Deze eigenschappen worden risicofactoren genoemd. Hoe meer risicofactoren er aanwezig zijn, hoe groter de kans dat het kind mishandeld wordt. Hier volgen een aantal factoren.

Aanwijzingen bij het kind

Als een kind mishandeld wordt dan zal het dat bijna nooit uit zichzelf tegen u als gymdocent zeggen. Toch zijn er wel aanwijzingen die kunnen wijzen op kindermishandeling. Uw taak als gymdocent is om die aanwijzingen te signaleren.

Als een kind signalen van kindermishandeling afgeeft, betekent dat nog niet dat het mishandeld wordt, maar hoe meer signalen er zijn, hoe groter de kans op mishandeling. Hierna staat een lijst met mogelijke signalen, een volledige lijst is te vinden op de site van het Nederlands Jeugdinstituut.

Kindfactoren

- Jonge leeftijd
- Moeilijk temperament en gedrag van het kind
- Kinderen met een handicap
- Stiefkind

Omgevingsfactoren/ gezinskenmerken

- Lage sociale economische status
- Zwak sociaal netwerk

Ouderfactoren

- Slechte ouder-kind relatie
- Ouder zelf mishandeld in de jeugd
- Verslaving
- Psychische problemen
- Chronische ziekte
- Denkniveau (ook de verwachtingen van ouders, de beleving en sensitiviteit)
- Gedrag (niet sociaal of negatief ingesteld)
- Biologische factoren (stressbestendigheid)

Lichamelijke signalen

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Te dik, eetstoornissen, kind is hongerig
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Achterblijvende motoriek
- SOA's, urineweginfecties

Gedrag tegenover andere volwassenen

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Verstijft bij lichamenlijk contact
- Overdreven aanhankelijk
- Vermijdt oogcontact
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Gedrag van de ouder

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Praat negatief over het kind
- Troost het kind niet
- Zegt afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gedrag van het kind

- Passief, lusteloos, weinig interesse in spelen
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Erg nerveus
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Agressief, vernielzuchtig
- Impopulair, wantrouwend
- Meer bezig met seksueel gedrag en taalgebruik

Gedrag tegenover eigen ouders/ opvoeders

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Gedraagt zich in het bijzijn van zijn ouders anders dan zonder zijn ouders
- Agressief

Overige gedrag

- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Blijven rondhangen na schooltijd
- Weglopen

Gezinssituatie

- Partnermishandeling, huiselijk geweld
- Gezin verhuist regelmatig
- Punten genoemd bij de risicofactoren

den door ouders of omgeving. Er geldt voor professionals echter ook een *meldplicht* als ze vermoeden dat een collega kinderen mishandelt.

Meldcode

Het ministerie van VWS heeft een meldcode kindermishandeling ingevoerd. U kunt bij de extra informatie een link vinden naar de volledige meldcode op de site van het NJI. Dit zijn de belangrijkste punten die gelden wanneer u als docent vermoedt dat een kind mishandeld wordt.

- *U bent verantwoordelijk:* Als u niets doet met uw vermoeden dat een kind mishandeld wordt dan laat u een kind misschien wel onnodig lijden onder mishandeling.
- *Ga op onderzoek uit in geval van twijfel:* Twijfelt u of een kind mishandeld wordt? U doet niemand kwaad door in kaart te brengen welke signalen van kindermishandeling er zijn en door eens extra met het kind en de ouders te praten.
- *U staat niet alleen:* Deel uw vermoedens met uw collega's en neem contact op met het Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK) als u twijfelt over zaken.
- *Ga in gesprek:* Als u nog steeds denkt dat een kind mishandeld wordt, ga dan weer in gesprek met het kind en later de ouders. Stel het kind specifiekere vragen en vertel uw zorgen aan de ouders. Als u sterke vermoedens heeft, laat het kind dan onderzoeken door een professional.
- *Help niet alleen:* Zoek uit wat er in de buurt voor professionele hulpmogelijkheden zijn en schakel die in als u extra hulp kunt gebruiken. Vertel aan de ouders hoe u ze wilt helpen.
- *Meldt een vermoeden van kindermishandeling bij het AMK:* Accepteren de ouders geen hulp of ontkennen ze het probleem? Meldt dan een vermoeden van kindermishandeling bij het AMK.
- *Houdt een vinger aan de pols:* Evalueer met uw collega's hoe het traject is verlopen en pas zo nodig bepaalde afspraken aan.
- *Houdt uw ogen open:* Heel veel kinderen die mishandeld zijn, worden na verloop van tijd weer mishandeld. Blijf op het welzijn van het kind letten.

EXTRA INFORMATIE

- Landelijk meldnummer kindermishandeling 0900 123 1230
- Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) <http://www.amk-nederland.nl>
- Nederlands Jeugdinstituut <http://www.nji.nl>
- Meldcode kindermishandeling voor het onderwijs <http://www.jeugdinformatie.nl/publicaties/kindermishandeling/Meldcode.pdf>

Voor vragen of opmerkingen kunt u contact opnemen met Arjo Barth:

Correspondentie: a.barth@umail.leidenuniv.nl

WAT TE DOEN BIJ EEN VERMOEDEN VAN MISHANDELING?

Meldrecht/meldplicht

In Nederland geldt er een *meldrecht* voor burgers, ze mogen het melden als ze een zaak van kindermishandeling vermoeden.